

DEJVID LEVITAN

Svakog dana

Preveo:
Miloš Mitić

Beograd
2014.
DERETA

*za Pejdž
(i neka te svakoga dana prati sreća)*

Dan 5994

Budim se.

Istog trenutka moram da saznam ko sam. Ne radi se samo o telu – otvaranju očiju, da li sam svetle ili tamne puti, debeo ili mršav, mladić ili devojka, da li imam ožiljke ili glatku kožu, dugu ili kratku kosu. Telo je stvar kojoj se najlakše prilagodiš ukoliko se svakog jutra budiš u novom. Život, kontekst u kojem se telo nalazi, to je već teže dokučivo.

Svakoga dana postajem neko drugi. Znam da sam ja – ja, ali znam da sam istovremeno i još neko drugi.

Oduvek je bilo tako.

Informacije su tu negde. Budim se, otvaram oči, shvatam da je novi dan, novo mesto. Biografija, kao kakav dar, izranja iz nesvesnog. Danas sam Džastin. Nekako znam da se tako zovem, kao što znam i da zapravo nisam on, da samo pozajmljujem njegov život na jedan dan. Bacam pogled unaokolo i vidim da je ovo njegova soba. Ovo je njegov dom. Budilnik će prestati da zvoni za sedam minuta.

Nikada nisam dvaput ista osoba, ali izvesno je da sam već bio neko nalik ovoj. Odeća razbacana po sobi. Mnogo više video igrice nego knjiga. Spava u boksericama. Sudeći po zadahu, pušač. Doduše, ne toliki zavisnik da bi se izjutra prvo latio cigarete.

„Dobro jutro, Džastine“, izgovaram u želji da saznam kakav mu je glas. Dubok. Glas u mojoj glavi uvek odzvanja drugačije.

Džastin je zapušten. Svrbi ga glava. Ne želi da otvori oči. Neispavan je.

Već slutim da mi se današnji dan neće dopasti.

Nije lako biti u telu nekoga ko vam je odbojan jer i dalje moraš da ga poštuješ. U prošlosti mi se događalo da naškodim tuđim životima i, svaki put kad sam zabrljao, to me je proganjalo. Stoga se trudim da budem obazriv.

Koliko shvatam, svaka osoba koju nastanjujem istih je godina kao ja. Nema tu skokova sa šesnaest na šezdeset godina. Za sada sam samo šesnaestogodišnjak. Ne znam kako sve ovo funkcioniše. Ni zašto. Davno sam prestao da lupam glavu zbog toga. Nikada to neću shvatiti, isto kao što obični ljudi neće shvatiti sopstvene živote. Vremenom se morate pomiriti sa činjenicom da jednostavno *postojite*. Ne postoji način da saznate. Možete imati teorije, ali nijedna nikada neće biti dokazana.

Imam pristup činjenicama, ali ne i osećanjima. Znam da je ovo Džastinova soba, ali ne znam da li mu se dopada. Želi li da ubije svoje roditelje, koji su u susednoj sobi? Ili bi se osećao izgubljenim ako njegova majka ne bi došla da proveri da li je budan? Teško je reći. Kao da deo mene

zamenjuje taj isti deo osobe u čijem telu se nalazim. Iako mi je drago što sam ja taj koji razmišlja a, povremeno bi mi dobrodošao bar nagoveštaj kako razmišljaju te druge osobe. Ako dublje zagrebemo, shvatićemo da je naš unutrašnji život prepun tajni.

Budilnik je prestao da zvoni. Posežem za majicom i farmerkama, ali nešto mi kaže da je to ista majica koju je nosio juče. Uzimam novu. Nosim odeću u kupatilo i oblačim se posle tuširanja. Njegovi roditelji su trenutno u kuhinji. Ne primećuju ništa neuobičajeno.

Šesnaest godina je dovoljno vremena za vežbu. Obično ne pravim greške. Ne više.

Lako čitam njegove roditelje: Džastin ne priča mnogo s njima ujutru, pa ne moram ni ja. Izvežbao sam se da osetim da li sa druge strane postoje očekivanja ili ne. Jedem musli, spuštam neopranu činiju u sudoperu, uzimam Džastinove ključeve i odlazim.

Juče sam bio devojka u gradu za koji pretpostavljam da je udaljen odavde dva sata vožnje. Prekjuče sam bio mladić u gradu koji je još tri sata udaljeniji. Gotovo da već zaboravljam sve te pojedinosti. Moram, ili nikada ne bih mogao da se setim ko sam zapravo ja.

Džastin sluša glasnu i užasnu muziku sa glasne i užasne radio stanice na kojoj glasni i užasni di-džejevi u jutarnjem programu zbijaju glasne i užasne šale. Ovo je sve što mi je potrebno da znam o Džastinu, zaista. Koristim njegovo pamćenje kako bih našao put do škole, mesto na kojem obično parkira kola, ormarić u koji odlaze stvari. Šifru. Imena ljudi koje uobičajeno sreće u hodnicima.

Ponekad ne mogu da izdržim te promene. Ne mogu da odem do škole, krećem se tokom dana. Kažem da sam bolestan, ostajem u krevetu i čitam knjige. Ali čak i to posle nekog vremena dosadi, i osećam se spremnim za izazov nove škole, novih prijatelja. Bar za dan.

Dok vadim Džastinove knjige iz njegovog ormarića, osećam nečije prisustvo u blizini. Okrećem se, i devojka koju vidim zrači nedvosmislenim osećanjima – neodlučnošću, iščekivanjem, nemirom, obožavanjem. Nije mi potreban pristup Džastinu da bih shvatio da je to njegova devojka. Niko drugi ne bi delovao tako nesigurno u njegovom prisustvu. Lepa je, ali toga nije svesna. Skriva se iza svoje kose, istovremeno i srećna i nesrećna što me vidi.

Zove se Rianon. I za trenutak – delić sekunde – pomislim, da, ime joj zaista pristaje. Ne znam zašto. Ne poznajem je. Ali je tako.

Ovo nije Džastinova, već moja misao. Pokušavam da se ne obazirem na to. Nisam ja ta osoba sa kojom ona želi da priča.

„Ej“, izgovaram krajnje nehajno.

„Ej“, odvraća mrmljanjem.

Gleda u pod, u svoje išarane starke. Na platnenim delovima patika nacrtala je gradove, a na gumenim horizonte. Bilo je nečega između nje i Džastina, a ja ne znam šta je to. Verovatno nešto što ni Džastin svojevremeno nije prepoznao.

„Jesi li dobro?“, pitam.

Primećujem iznenađenje na njenom licu, iako pokušava da ga prikrije. To nije nešto što bi je Džastin inače pitao.

I čudno je: želim da znam odgovor. Činjenica da njega ne bi bilo briga, pojačava tu želju.

„Naravno“, odgovara mi, prilično neuverljivo.

Naporno mi je da gledam u nju. Znam iz iskustva da se ispod površine svake devojke krije suštinska istina. Ona svoju skriva, a istovremeno želi da je saznam. Zapravo, želi da je Džastin sazna. Istina je tu, ali van mog domašaja. Zvuk koji čeka da postane reč.

Toliko je izgubljena u svojoj tuzi da nije ni svesna koliko je to vidljivo. Shvatam je – za trenutak pretpostavljam da je shvatam – a tada, iz dubine te tuge, iznenađuje me kratkim bljeskom odlučnosti. Čak hrabrosti.

U trenutku kada prestaje da zuri u pod, sreću nam se pogledi. „Jesi li ljut na mene?“, pita.

Ne vidim nijedan razlog zašto bih bio. Ako na ikoga mogu da budem ljut, onda je to Džastin, zato što se zbog njega oseća tako beznačajnom. Njen govor tela svedoči da je tako. Kada je sa njim, oseća se sićušnom.

„Ne“, kažem. „Nisam uopšte ljut na tebe.“

Govorim joj ono što želi da čuje, ali mi ne veruje. Govorim joj prave reči, ali sumnja da govorim uvijeno.

To nije moj problem, znam. Ovde sam samo na dan. Ne mogu da rešavam nečije ljubavne probleme. Ne bi trebalo da menjam bilo čiji život.

Okrećem joj leđa, vadim svoje knjige iz ormarića i zaključavam ga. Ostaje nepomična, prikovana dubokom, očajničkom usamljenošću zbog loše veze.

„Da li i dalje želiš da odemo na ručak danas?“, pita.

Bilo bi lako da kažem ne. Često to činim: osetim da život druge osobe počinje da se uvlači u mene, pa bežim u suprotnom pravcu.

Ali postoji nešto u vezi sa njom – gradovi na njenim patikama, bljesak hrabrosti, izlišna tuga – zbog čega

poželim da znam šta će biti reč kada prestane da bude zvuk. Godinama srećem ljude, a da ih nikad ne upoznam, a ovog jutra, ovde, sa ovom devojkom, osećam nesvesni poriv, želju da je zaista upoznam. I u trenutku sopstvene, ili slabosti ili hrabrosti, odlučujem da ga sledim. Odlučujem da saznam više.

„Apsolutno“, kažem. „Bilo bi super.“

Ponovo čitam njene misli. Rekao sam to s previše ushićenja. Džastin nikada nije takav.

„Biće kul“, dodajem.

Oseća olakšanje. Bar u onoj meri u kojoj sebi to dozvoljava, a to je veoma umeren oblik olakšanja. Pristup podacima otkriva mi da su ona i Džastin u vezi nešto duže od godinu dana. To je najviše što mogu da saznam. Džastin se ne seća tačnog datuma.

Prilazi mi i uzima me za ruku. Iznenaden sam kako je to dobar osećaj.

„Drago mi je što nisi ljut na mene“, kaže. „Samo želim da sve bude u redu.“

Klimam glavom. Ako sam išta naučio onda je to ovo: svi želimo da sve bude u redu. Štaviše, sve manje žudimo za čudesnim, divnim, fantastičnim. Radosno ćemo se zadovoljiti sa u redu, jer, najčešće, u redu je dovoljno.

Zvoni za početak časa.

„Vidimo se kasnije“, kažem.

Kakvo šturo obećanje. Ali za Rianon, ono znači sve.

Na početku je bilo teško provesti dan, a ne sklopiti neke trajnije veze, ne ostaviti bilo kakve tragove promena života. Kada sam bi mlađi, žudeo sam za prijateljstvom i

bliskošću. Uspostavljao sam odnose nemajući pojma kako brzo i trajno mogu biti prekinuti. Tuđe živote sam primao lično; osećao da bi prijatelji drugih ljudi mogli biti moji prijatelji, a njihovi roditelji moji roditelji. Međutim, posle nekog vremena morao sam da prestanem sa tim. Bilo je previše tužno živeti sa tako puno rastanaka.

Ja sam lotalica, i ma koliko to donosilo usamljenost, u velikoj meri je oslobađajuće. Nikada neću opisivati sebe tuđim rečima. Nikada neću osećati pritisak autoriteta ili teret roditeljskih očekivanja. Na svaku osobu mogu da gledam kao na deo celine i da se fokusiram na celinu, a ne na deo. Naučio sam da posmatram, mnogo bolje nego što većina ljudi posmatra. Nisam ni zaslepljen prošlošću, ni nadahnut budućnošću. Usredsređujem se na sadašnjost jer mi je sudbina da živim u njoj.

Učim. Nekada stvari koje su me već učili u svim onim učionicama. A ponekada nešto potpuno novo. Moram da pristupim telu, pristupim umu i saznam koje informacije sadrže. Na taj način stičem znanje. Znanje je jedina stvar koju nosim sa sobom.

Znam toliko stvari koje Džastin ne zna i koje nikada neće znati. Sedim u njegovoj učionici matematike, otvaram svesku i beležim izraze koje nikada nije čuo. Šekspir, Keruak, Dickinson. Sutra, ili neki naredni dan, ili nikad, videće te reči ispisane sopstvenim rukopisom i neće imati pojma odakle potiču niti šta znače.

Dopuštam sebi da se tek toliko umešam.

Sve ostalo mora da bude besprekorno.

• • •

Rianon je i dalje sa mnom. Neke sitnice u vez nje. Iskrsavaju iz Džastinovih sećanja. Na primer, na koji način joj pada kosa, kako gricka nokte, odlučnost i rezignacija u njenom glasu. Nasumične stvari. Posmatram je kako pleše sa Džastinovim dedom jer je ovaj izrazio želju da pleše sa nekom lepom devojkom. Posmatram kako prekriva oči dok gleda film strave i užasa, virka kroz prste i uživa u sopstvenoj zastrašenosti. To su lepa sećanja. Ne obazirem se ni na jedna druga.

Vidim je samo jednom izjutra u kratkom prolasku hodnikom između prvog i drugog časa. Hvatam sebe da se smešim dok mi prilazi i ona uzvraća osmehom. Tako jednostavno. Jednostavno i komplikovano, kao i većina spontanih stvari. Hvatam sebe kako je tražim posle drugog, i ponovo, posle trećeg i četvrtog časa. Kao da nemam kontrolu nad sobom. Želim da je vidim. Jednostavno. Komplikovano.

Do ručka sam već iscrpljen. Džastinovo telo je slomljeno od nedostatka sna, a i ja, u njemu, od nemira i previše razmišljanja.

Čekam je kraj Džastinovog ormarića. Zvoni za kraj časa. Zvoni i drugo zvono. Ni traga od Rianon. Možda je trebalo da se nađemo na nekom drugom mestu. Možda je Džastin zaboravio gde se obično nalaze.

Ako je to u pitanju, verovatno se navikla na njegovu zaboravnost. Stiže u trenutku kada sam skoro odustao. Hodnici su gotovo prazni, gužva je prošla. Prilazi mi bliže nego pre.

„Ej.“

„Ej.“

Gleda me. Džastin je taj koji povlači prvi potez. Džastin je taj koji smišlja. Džastin je taj koji govori šta će raditi.

To me baca u očaj.

Viđao sam to i ranije mnogo puta. Neopravdanu privrženost. Mirenje sa strahom koji nosi veza sa pogrešnom osobom jer ne možete da se izborite sa sopstvenim strahom od samoće. Nadu prošaranu sumnjom, i sumnju prošaranu nadom. Svaki put kada na nečijem licu prepoznam takva osećanja, postajem zabrinut. Ali postoji nešto u Rianoninom izrazu što nije puko razočaranje. Postoji blagost. Blagost koju Džastin nikada, baš nikada neće umeti da ceni. Vidim je na prvi pogled, ali niko drugi je ne vidi.

Kupim svoje knjige i stavljam u ormarić. Prilazim i nežno polažem svoju ruku na njenu.

Nisam svestan šta radim. Osim da to radim.

„Ajmo negde“, kažem. „Gde želiš?“

Sada sam dovoljno blizu da razaznam da ima plave oči. Sada sam dovoljno blizu da razaznam da joj nikada niko ne prilazi dovoljno blizu kako bi video koliko su plave te oči.

„Ne znam“, odgovara.

Uzimam je za ruku.

„Idemo“, kažem joj.

Ovo više nije nemir – ovo je bezbrižnost. Isprva hodamo ruku pod ruku. Potom trčimo ruku pod ruku. Ta vrtoglava jurnjava u kojoj držimo korak jedno sa drugim, zujanje školom, svođenje svega što nismo mi na beznačajne zamagljene slike. Smejemo se, veseli smo. Ostavljamo njene knjige u ormarić i napuštamo zgradu, izlazimo napolje, na vazduh, na sunce, među drveće, u jedan manje mučan svet. Kršim pravila jer napuštam školu. Kršim pravila jer sedamo u Džastinova kola. Kršim pravila jer palim motor.

„Gde želiš da idemo?“, pitam ponovo. „Reci mi, iskreno, gde bi volela da idemo.“

Isprva ne shvatam koliko sve zavisi od njenog odgovora. Ako kaže *Hajdemo u šoping mol*, isključiću se. Ako kaže *Hajdemo tvojoj kući*, isključiću se. Ako kaže *Znaš, ne bih htela da propustim šesti čas*, isključiću se. I trebalo bi da se isključim. Ne bi trebalo ovo da radim.

Ali ona kaže: „Želim da odemo do okeana. Želim da me odvedeš do okeana.“

I osećam sopstvenu prisutnost.

Do tamo nam treba sat vožnje. U Merilendu je kasni septembar. Lišće još nije počelo da menja boju, ali je jasno da će se to uskoro dogoditi. Zelenilo postaje prigušeno, bledo. Boja se naslućuje.

Puštam Rianon da bira radio stanice. Iznenadena je time, ali ne marim. Muka mi je od onih glasnih i užasnih stanica, a osećam da je i njoj. Pušta muziku. Pronalazi pesmu koju znam i počinjem da pevam naglas.

And if I only could, I'd make a deal with God...

Sada njeno iznenađenje prerasta u sumnjičavost. Džastin nikada ne peva naglas.

„Šta te je spopalo?“, pita.

„Muzika“, kažem joj.

„Ha.“

„Ma ne, stvarno.“

Dugo me posmatra. A onda se osmehne.

„U tom slučaju“, kaže, i menja stanicu kako bi našla neku drugu pesmu.

Uskoro pevamo iz sveg glasa. Pop pesmu, praznjikavu kao balon, koja nas svejedno diže na isti način.

Kao da je oko nas vreme stalo. Ona prestaje da misli o tome kako je sve to čudno. Prepušta se doživljaju.

Želim da joj podarim jedan lep dan. Samo jedan lep dan. Toliko dugo sam besciljno lutao, a sada mi je ovaj jednodnevni cilj naprosto poklonjen – bar tako osećam. Mogu da podarim samo jedan dan – zašto to ne bi bio jedan lep dan? Zašto ne bih mogao da ga podelim sa nekim? Zašto se ne bih prepustio magiji trenutka i saznao koliko to može da traje? Pravila nisu jednom zauvek data. Mogu da se nosim sa tim. Mogu to da prevaziđem.

Po završetku pesme široko otvara prozor i pruža ruke, uvodeći novu muziku u kola. Otvaram sve ostale prozore i vozim brže tako da vetar uzima maha, mrsi naše kose i stvara osećaj kao da su kola nestala i da smo pretvoreni u čistu brzinu. Još jedna dobra pesma i ponovo je obgrljujem, ovoga puta uzevši je za ruku. Vozim tako miljama i zapitkujem je. Kako su njeni roditelji. Kakva je sada situacija pošto je sestra završila koledž. Misli li da je škola nešto drugačija ove godine.

To joj je mučno. Svaki odgovor počinje sa *Ne znam*. Ali sve vreme ona u stvari zna, samo ako joj dam vremena i prostora da odgovori. Majka je dobro; otac manje-više. Sestra se ne javlja, ali Rianon je shvata. Škola je škola – želi da je završi, ali toga se i boji, jer će tada morati da smisli šta dalje.

Pita me šta ja mislim, i kažem joj: „Da budem iskren, samo pokušavam da živim od danas do sutra.“

Nije bogzna šta, ali je ipak nešto. Gledamo drveće, nebo, saobraćajne znake, put. Razumemo se. Trenutno, čitav svet smo samo nas dvoje. Nastavljamo da pevamo. I pevamo sa istom strašću, ne mareći previše da li pogađamo note i tekst pesme. Gledamo se dok pevamo; to nisu dva solo

glasa, već duo koji sebe uopšte ne uzima za ozbiljno. To je posebna vrsta komunikacije – možete mnogo da saznate o ljudima iz onoga što govore, ali i iz toga kako pevaju, da li više vole da su prozori zatvoreni ili otvoreni, oslanjaju li se na planove ili iskustvo, osećaju li privlačnu snagu okeana.

Govori mi kuda da vozim. Ne autoputem. Pustim sporrednim putevima. Nije leto; nije vikend. Ponedeljak je, podne, i niko osim nas ne ide ka plaži.

„Trebalo bi da sam na času engleskog“, kaže Rianon.

„A ja na biologiji“, odvrćam, prisećajući se Džastinovog rasporeda časova.

Vozimo dalje. Kada sam je prvi put ugledao, kao da je hodala na iglama. Tlo je sada glatko, prijatno.

Znam da je ovo opasno. Džastin nije dobar prema njoj. Svestan sam toga. Ako zagrebem po ružnim sećanjima, vidim suze, sukobe, i razvaline prolazne bliskosti. Ona je uvek tu zbog njega i mora da mu se to sviđa. Njegovi prijatelji je vole, i mora da mu se i to sviđa. Ali to nije ljubav. Toliko dugo je polagala nadu u njega da ne shvata da nije ostalo ništa čemu može da se nada. Zajednički trenuci obeleženi su bukom, a ne tišinom. Uglavnom njegovom. Da sam pokušao, pronikao bih duboko u njihove prepirke. Ušao u trag svakoj krhotini koju je napravio dok ju je uništavao. Da sam zaista Džastin, našao bih joj neku manu. Ovoga trena. Rekao joj to. Vikao. Ponizio je. Postavio je na njeno mesto.

Ali ne mogu. Ja nisam Džastin. Bez obzira što ona to ne zna.

„Uživajmo“, kažem joj.

„Okej“, odvrća. „Dopada mi se. Provodim previše vremena razmišljajući o bekstvu – lepo je kada to stvarno i

uradiš. Bar jednom. Umesto da gledaš kroz prozor, dobro je da budeš s druge strane prozora. Ne radim to često.“

Toliko stvari o njoj bih želeo da znam. A u isti mah, svakom rečju koju izgovaramo, osećam kao da možda postoji nešto u njoj što već znam. Kada doprem do toga, prepoznaćemo se. Uživaćemo u tome.

Parkiram auto. Skidamo obuću, ostavljamo je ispod sedišta i grabimo ka okeanu. Stižemo na pesak, saginjem se da zavrnem nogavice farmerki. Dok to radim, Rianon trči napred. Dižem glavu i vidim je kako trči plažom, šutira pesak, doziva me. Sve u tom času odiše lakoćom. Tako je radosna da ne mogu odoleti, a da ne zastanem na trenutak i posmatram je. Svedok. Govorim sebi da ovo treba da zapamtim.

„Ajde!“, uzvikuje. „Dođi ovamo!“

Nisam onaj koji misliš da sam, dođe mi da joj kažem. Ali nema šanse. Naravno da nema šanse.

Imamo plažu i okean samo za sebe. I imamo jedno drugo.

Postoji u detinjstvu deo koji je čisto detinji, ali i deo koji je sveti. Odjednom, kao da osećamo taj sveti deo – dok trčimo na obalu i prvi talasi hladne vode zapljuskuju naša stopala, dok hrlimo u vodu ne bi li pokupili školjke pre nego što se izmigolje iz naših prstiju. Vraćamo se svetu koji može biti blistav, i krčimo put kroz njega sve dublje. Širimo ruke kao da grlimo vetar. Nestašno me prska i ja joj uzvraćam. Odeća nam je mokra, ali ne marimo. Bezбриžni smo.

Moli me da joj pomognem da napravimo peščanu kulu, i priča mi kako ona i njena sestra nikada nisu mogle

zajedno da ih prave – uvek je postojalo rivalstvo, i dok bi se sestra trudila da napravi što višu, Rianon je obraćala pažnju na svaki detalj, u želji da svaka bude poput kućice za lutke kakvu nikada nije mogla da ima. Prepoznajem ostatke te brižljivosti sada kada se iz njenih ruku poma-ljaju kule. Ja nemam sopstveno sećanje na peščane kule, ali izvesno je da imam nekakvo čulno pamćenje o tome, jer znam kako se prave i oblikuju.

Po završetku, odlazimo natrag do vode da operemo ru-ke. Osvrćem se i vidim kako prepleteni otisci naših stopa ostavljaju jedinstven trag.

„O čemu se radi?“, pita, primećujući kako se osvrćem, zapažajući nešto u izrazu mog lica.

Kako to da objasnim? Jedino što mi pada na pamet i što kažem je: „Hvala ti.“

Gleda me kao da te reči nije čula nikada ranije.

„Za šta?“, pita.

„Za ovo“, izgovaram. „Za sve ovo.“

Ovo bekstvo. Vodu. Talase. Nju. Kao da smo iskoračili iz vremena. Iako je to nemoguće.

Deo nje kao da i dalje očekuje preokret, trenutak kada će sva ova radost prerasti u bol.

„Sve je u redu“, kažem joj. „Lepo je biti srećan.“

Suze joj naviru. Uzimam je za ruke. To je pogrešan po-tez. Ali i jedini ispravan potez. Moram da oslušujem se-be. Sreća je tako retko deo mog rečnika, jer je za mene kratkotrajna.

„Srećna sam“, kaže. „Zaista.“

Džastin bi se na to nasmejao. Gurnuo bi je u pesak, prisilio da radi ono što on želi. Džastin nikada ne bi ni došao ovamo.